ភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី ០៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤

សេចក្តីថ្លែងការណ៍រួម
ស្តីពី
សេចក្តីស្នើវិសោធនកម្មបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនៃរដ្ឋសភា
នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ក្រុមអង្គការសង្គមស៊ីវិលនៅកម្ពុជា និងអ្នកជំនាញឯករាជ្យ យល់ឃើញថា កិច្ចព្រមព្រៀងដំណោះស្រាយនយោបាយ កាលពីថ្ងៃទី ២២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤ រវាងគណបក្សប្រជាជកម្ពុជា និងគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ បានផ្តល់គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋានមួយចំនួន ដើម្បីនាធាឲ្យដំណើររដ្ឋសភាមានប្រសិទ្ធិភាព និងតម្លាភាព ស្របតាមគោលការណ៍ប្រជាធិបតេយ្យសេរីពហុបក្ស និងរបបសភានិយមនៅកម្ពុជា។

កិច្ចព្រមព្រៀងដំណោះស្រាយនយោបាយនេះបានបញ្ជាក់ច្បាស់ថាត្រូវ «សិក្សា និងធ្វើវិសោធនកម្មបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនៃរដ្ឋសភា» ដើម្បីធានា ១)ក្នុងការរៀបចំឲ្យមានការបែងចែកអំណាចដាច់ពីគ្នា រវាងអំណាចនីតិប្បញ្ញត្តិ និងអំណាចនីតិប្រតិបត្តិ ដើម្បីឲ្យស្ថាប័នរដ្ឋសភាអាចបំពេញតួនាទីរបស់ខ្លួនបានត្រឹមត្រូវ និងកាន់តែមានប្រសិទ្ធិភាព ២)ការលើកកម្ពស់តួនាទី និងសិទ្ធិអំណាចរបស់គណបក្សមានអាសនៈក្នុងរដ្ឋសភាដែលមិនចូលរួមក្នុងរាជរដ្ឋាភិបាល និង ៣) ការរៀបចំបែងចែកសិទ្ធិ និងអំណាចដឹកនាំស្ថាប័នរដ្ឋសភា ដោយបែងចែកតួនាទីដឹកនាំនៅក្នុងគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍នៃរដ្ឋសភា តាមរូបមន្ត ០៧ ទល់ ០៦ ដែលគណបក្សដឹកនាំរាជរដ្ឋាភិបាលមានសមាសភាព០៧រូប និងគណបក្សមិនចូលរួមក្នុងរាជរដ្ឋាភិបាល ដែលមានអាសនៈក្នុងសភា មានសមាសភាព០៦រូប នៅក្នុងគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍។ គណបក្សដឹកនាំរាជរដ្ឋាភិបាល និងគណបក្សមិនចូលរួមក្នុងរាជរដ្ឋាភិបាលដែលមានអាសនៈក្នុងរដ្ឋសភាមានតួនាទីដឹកនាំគណៈកម្មការជំនាញចំនួន០៥ស្មើគ្នា។

ក្រុមអង្គការសង្គមស៊ីវិលនៅកម្ពុជា និងអ្នកជំនាញឯករាជ្យ យល់ឃើញថា កិច្ចព្រមព្រៀងដំណាក់កាលទី០១ ស្តីពីការចរចាធ្វើសេចក្តីព្រាងវិសោធកម្មបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនៃរដ្ឋសភា ថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០១៤ របស់ក្រុមការងារនៃគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា និង គណបក្សសង្គ្រោះជាតិ មិនទាន់បានអនុវត្តចំណុចសំខាន់ៗនៃកិច្ចព្រម ព្រៀងថ្ងៃទី២២ កក្កដា ២០១៤ ប៉ុន្តែក្រុមការងារនៃគណបក្សទាំងពីរ បានសន្យាថា និងបន្តការពិភាក្សានៅតំណាក់ទីពីរ។

ក្រុមអង្គការសង្គមស៊ីវិលនៅកម្ពុជា និងអ្នកជំនាញឯករាជ្យ សូមផ្តល់នូវអនុសាសន៍សំខាន់ៗបន្ថែមក្នុងការធ្វើវិសោធនកម្មកែប្រែ ឬការបន្ថែមខ្លឹមសារមាត្រាច្បាប់រដ្ឋធម្មនុញ្ញ និងប្រការបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនៃរដ្ឋសភា និងមាត្រា១២០ថ្មីនៃច្បាប់បោះឆ្នោតជ្រើសតាំងតំណាងរាស្ត្រដូចខាងក្រោម៖

- រដ្ឋសភាត្រូវអនុម័តបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុង«ថ្មី» ដោយមតិពីរភាគបីនៃចំនួនសមាជិករដ្ឋសភាទាំងមូល។ ក្នុងករណីមិនមានបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងថ្មី បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនៃអាណត្តិចុងក្រោយត្រូវចូលជាធរមាន។ (មាត្រា៨២ថ្មី នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ និងប្រការ ៨២ថ្មី នៃបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនៃរដ្ឋសភា)
- បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនៃរដ្ឋសភា ត្រូវចែងអំពីការបែងចែកអំណាច ដឹកនាំរដ្ឋសភាក្នុងចំណោមគណបក្សមានអាសនៈក្នុងរដ្ឋសភាដែលមានសមាសភាពបុរស និងស្ត្រី ដូចរូបមន្តកិច្ចព្រមព្រៀងដំណោះស្រាយនយោបាយថ្ងៃទី២២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤។ (ប្រការ ០២ថ្មី (ពីរ) និង ១០ថ្មី(ពីរ) នៃបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនៃរដ្ឋសភា)
- គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ ឬគណៈកម្មការជំនាញនីមួយៗ នៃរដ្ឋសភាត្រូវកំណត់ពេល ០១ (មួយ) ថ្ងៃ ក្នុង ០១ (មួយ) សប្តាហ៍ ដើម្បីធ្វើសវនាការសាធារណៈ ជជែកដេញដោល ដោយកោះហៅជនពាក់ព័ន្ធមកបំភ្លឺលើសេចក្តីព្រាង និងសេចក្តីស្នើច្បាប់ និង ការអនុវត្តច្បាប់ជាធរមាន។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ សម័យប្រជុំសម្រាប់ឆ្លើយសំណួរខាងលើនេះ មិនអាចបើកលទ្ធភាពឲ្យមានការបោះឆ្នោតប្រភេទណាមួយបានឡើយ។ គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍មានអំណាចទទួលពិនិត្យបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងរបស់រដ្ឋសភា។ (ប្រការថ្មីបមន្ថែមក្នុងជំពូក៣ នៃបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនៃរដ្ឋសភា)
- កំណត់ហេតុទាំងអស់ និងឯកសារដទៃទៀតរបស់រដ្ឋសភា ត្រូវរក្សាទុកនៅក្នុងអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន និង ជាសាធារណៈ លើកលែងតែជាកំណត់ហេតុ និងឯកសារទាំងឡាយណាដែលសំរេចដោយគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ថា អាចប៉ះពាល់ដល់សន្តិសុខជាតិ។ (ប្រការ១៨ នៃបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនៃរដ្ឋសភា)។ អគ្គលេខាធិការដ្ឋានត្រូវរៀបចំឲ្យមានបទបញ្ជារដ្ឋបាល ដើម្បីធានាសិទ្ធិប្រជាពលរដ្ឋក្នុងការទទួលបានព័ត៌មាន និងចូលរួមក្នុងព្រឹត្តិការណ៍សាធារណៈរបស់រដ្ឋសភា។(ប្រការថ្មី បញ្ចូលទៅក្នុងជំពូកទី ៤)។
- គណៈកម្មការជំនាញនៃរដ្ឋសភា ត្រូវកោះហៅអ្នកព្រាងច្បាប់ និងអ្នកស្នើច្បាប់មកសាកសួរអំពីសេចក្តីពង្រាង និងសេចក្តីស្នើរច្បាប់ ក្នុងសវនាការសធារណៈ។ អ្នកតែងព្រាងច្បាប់ ឬអ្នកតែងសេចក្តីស្នើច្បាប់ មានសិទ្ធិចូលរាយការណ៍ជម្រាបគណៈកម្មការដែលពិនិត្យសេចក្តីស្នើនោះ។ (ប្រការ២៣ នៃបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនៃរដ្ឋសភា)

- ចម្លើយផ្ទាល់មាត់ ឬលាយលក្ខណ៍អក្សររបស់នាយករដ្ឋមន្ត្រី ឬរដ្ឋមន្ត្រី ត្រូវធ្វើឡើងក្នុងរយៈពេលដប់ប្រាំថ្ងៃ បន្ទាប់ពីទទួលបានសំណួរ។ ចំពោះចម្លើយផ្ទាល់មាត់តំណាងរាស្ត្រដាក់សំណួរ និងរាជរដ្ឋាភិបាលមានសិទ្ធិទទួលបានពេលវេលាស្មើគ្នាក្នុងការជជែកដេញដោល។ ចំពោះចម្លើយជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ តំណាងរាស្ត្រដាក់សំណួរមានសិទ្ធិឆ្លើយតបក្នុងរដ្ឋសភាក្នុងរយៈពេលស្មើគ្នានឹងការអានចម្លើយជាលាយលក្ខណ៍អក្សររបស់រាជរដ្ឋាភិបាល។ (ប្រការ៣២ នៃបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនៃរដ្ឋសភា)
- ញត្តិបន្ទោសរាជរដ្ឋាភិបាល ត្រូវបានលើកឡើងជូនរដ្ឋសភា ដោយតំណាងរាស្ត្រចំនួនសាមសិបយ៉ាងតិច ទើបរដ្ឋសភាលើកយកមកពិភាក្សាបាន។ ប្រសិនបើមានញត្តិបន្ទោសសមាជិកគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ឬរាជរដ្ឋាភិបាលពីរដង រដ្ឋសភាត្រូវបើកប្រជុំពេញអង្គពិភាក្សា និងអនុម័តជាសាធារណៈក្នុងការទម្លាកមាជិកសមាជិកគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ឬរាជរដ្ឋាភិបាល។ (ប្រការ៣៥ នៃបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនៃរដ្ឋសភា)
- គណបក្សដែលមិនចូលរួមក្នុងរាជរដ្ឋាភិបាលនិងមានអាសនៈច្រើនជាងនៅក្នុងរដ្ឋសភា ត្រូវបានទទួលស្គាល់ ហើយមានសិទ្ធិបង្កើតអ្នកនាំពាក្យក្នុងការត្រួតពិនិត្យការងាររបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ហើយ អាចស្នើសុំឲ្យមានកិច្ចពិភាក្សាតទល់លើគោលនយោបាយរបស់រដ្ឋាភិបាល និង មានសិទ្ធិឆ្លើយតប ដោយផ្ទាល់មាត់ ឬ ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរទៅនឹងចម្លើយរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលទៅនឹងសំណួររបស់តំណាងរាស្ត្រ។ (ប្រការថ្មី បញ្ចូលទៅក្នុងជំពូកទី ៩)
- សមាជិករដ្ឋសភា ត្រូវបាត់បង់សមាជិកភាពរបស់ខ្លួន ដោយសារសាមីខ្លួនសុំលាឈប់ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរពីសមាជិករដ្ឋសភា ហើយបញ្ជាក់ពីមូលហេតុ និងផ្សព្វផ្សាយជាសាធារណៈ។ សាមីខ្លួនបាត់បង់សមាជិកភាពពីគណបក្សនយោបាយរបស់ខ្លួន ដែលមានការសម្រេចជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ តែមិនមែនមូលហេតុដោយសារការបញ្ចេញមតិខុសឆ្គង។ (មាត្រា ១២០ថ្មី នៃច្បាប់បោះឆ្នោតជ្រើសតាំងតំណាងរាស្ត្រ)
- យ៉ាងយូរបី(០៣)ថ្ងៃក្រោយពេលការប្រកាសលទ្ធផលបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងតំណាងរាស្ត្រជាស្ថាពរ គណៈកម្មាធិការជាតិសម្រាប់ការបោះឆ្នោត ត្រូវរៀបចំបញ្ជីសមាជិកតំណាងរាស្ត្រដែលមានយ៉ាងតិច១២០រូបថ្វាយព្រះមហាក្សត្រ។ (មាត្រាថ្មី នៃជំពូកអំពីគណៈកម្មាធិការជាតិរៀបចំការបោះឆ្នោត នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ)
- គណៈបក្សនយោបាយមានអាសនៈក្នុងរដ្ឋសភាតិចជាងដប់ មានសិទ្ធិបង្កើតក្រុមរបស់ខ្លួនចំនួនមួយ(០១) ក្រុម។ (ប្រការ៤៨ថ្មី (ពីរ) បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនៃរដ្ឋសភា)

ក្រុមអង្គការសង្គមស៊ីវិល និងអ្នកជំនាញឯករាជ្យ បានរៀបចំសេចក្តីស្នើវិសោនកម្មរដ្ឋធម្មនុញ្ញ បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនៃរដ្ឋសភា និងមាត្រា១២០ថ្មី នៃច្បាប់បោះឆ្នោតជ្រើសតាំងតំណាងរាស្ត្រ ដូចដែលមានភ្ជាប់ជាមួយសេចក្តីថ្លែងការណ៍នេះ។ ក្រុមអង្គការសង្គមស៊ីវិល និងអ្នកជំនាញឯករាជ្យត្រៀមរួចជាស្រេចក្នុងការចូលរួមបកស្រាយ សេចក្តីស្នើវិសោធនកម្មទាំងនេះ ទៅក្រុមការងារគណបក្សនយោបាយទាំងពីរ ឬក្រុមសមាជិកតំណាងរាស្ត្រ ឬក្រុមបេក្ខជនជាប់ឆ្នោតតំណាងរាស្ត្រ ប្រសិនបើគណបក្សទាំងពីរផ្តល់ឱកាសឲ្យក្រុមអង្គការសង្គមស៊ីវិល និងអ្នកឯករាជ្យ។

ទំនាក់ទំនងព័ត៌មានបន្ថែម៖

• លោកបណ្ឌិត កែមឡី	អ្នកស្រាវជ្រាវសង្គមឯករាជ្យ	០១២ ៧៨ ៧០ ៨៤
• លោក អ៊ូ វីរៈ	ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាភិបាល CCHR	០១២ ៤០ ៤០ ៥១
• លោក នី ចរិយា	ប្រធានផ្នែកស៊ើបអង្កេតADHOC	០១១ ២៧ ៤៩ ៥៩
• លោក គល់ បញ្ញា	នាយកប្រតិបត្តិអង្គការខុមហ្វ្រែល	០១២ ៩៤ ២០ ១៧
• លោកស្រី រស់ សុភាព	នាយិកាអង្គការ GADC	០១២ ៦២ ៧៨ ៥៧

អង្គការគាំទ្រ៖

1. សមាគមអាដហុក ADHOC
2. វេទិកានៃអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ស្តីពីកម្ពុជា (NGO Forum)
3. មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា (CCHR)
4. អង្គការ ខុមហ្វ្រែល (COMFREL)
5. វិទ្យាស្ថានតស៊ូមតិ និងគោលនយោបាយ(API)
6. មជ្ឈមណ្ឌលអប់រំច្បាប់សម្រាប់សហគមន៍ (CLEC)
7. អង្គការ GADC
8. អង្គការ និកហ្វិច
9. អគ្គលេខាធិការដ្ឋាន CHRAC
10. មជ្ឈមណ្ឌល PDP-Center
11. ក្រុមប្រឹក្សាយុវជនកម្ពុជា (YCC)
12. អង្គការ KYSD
13. សម្ព័ន្ធ CISA